

جریان‌شناسی تجدیدنظرطلبی

پشیمانی از انقلاب اسلامی؟!!

محسن ردادی

www.ketab.ir

جریان‌شناسی تجدید نظر طلبی

پشیمانی از انقلاب اسلامی؟

محسن ردادی

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

ناشر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

چاپ اول: ۱۴۰۲

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

طراح جلد: رضوان سادات رضوی

چاپ و صحافی: الغدیر

سرشناسه: ردادی، محسن، ۱۳۶۰. عنوان و نام پدیدآور: جریان‌شناسی تجدید نظر طلبی و پشیمانی از انقلاب اسلامی / محسن ردادی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۲۸۶ص.

شابک: ۶ - ۵۶۶ - ۱۰۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه. یادداشت: نمایه.

موضوع: ایران - تاریخ - انقلاب اسلامی ۱۳۵۷.

موضوع: Iran -- History -- Islamic Revolution, 1979

موضوع: اسلام - تجدیدنظر طلبی.

موضوع: *Revisionism (Islam)

موضوع: ضدانقلاب و ضد انقلابیون.

موضوع: Counterrevolutionaries

موضوع: ناراضیان - ایران.

موضوع: Dissenters-- Iran

موضوع: کمونیسم - تجدیدنظر طلبی.

موضوع: Communist revisionism

شناسه افزوده: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

رده‌بندی کنگره: DSR ۱۵۵۳

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۳

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۲۱۵۶۸

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهیدبهشتی، تقاطع بزرگراه

شهید مدرس، پلاک ۵۶ تلفن: ۸۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۸۵۰۳۳۴۱

فروشگاه کتاب اندیشه: تهران: خیابان انقلاب، روبروی

درب اصلی دانشگاه تهران، پلاک ۱۳۴۸، تلفن: ۶۶۱۷۵۶۷۰

www.poiict.ir

همه حقوق محفوظ است

فهرست

۹	در باره پژوهشگاه
۱۱	در باره اثر
۱۳	پیش گفتار
۱۵	بخش اول: کلیات
۱۷	فصل اول: مفهوم شناسی تجدیدنظر طلبی
۱۷	۱-۱. تجدیدنظر در اندیشه انقلاب اسلامی
۱۸	۱-۱-۱. خروج بر ولایت
۲۱	۱-۱-۲. اشرافیت
۲۶	۱-۱-۳. سازش یا استکبار
۲۷	۱-۲. مفهوم تجدیدنظر طلبی
۲۸	۱-۳. تجدیدنظر طلبی تاریخی
۲۹	۱-۴. تجدیدنظر طلبی در مارکسیسم
۳۲	۱-۵. جمع بندی
۳۳	فصل دوم: تجدیدنظر طلبی؛ بررسی تاریخی
۳۳	۲-۱. بازگشت دیکتاتوری امپراتوری در انقلاب فرانسه
۳۶	۲-۲. از انقلاب بولشویک تا دیکتاتوری شوروی

- ۲-۳. بازگشت از اقتصاد مارکسیستی در چین ۴۱
- ۲-۳-۱. اقتصاد ۴۲
- ۲-۳-۲. روابط خارجی ۴۳
- ۲-۳-۳. فرهنگ و سیاست داخلی ۴۵
- ۲-۴. ویژگی‌های مشترک تفکر تجدیدنظرطلبی ۴۸
- ۲-۴-۱. شک کلی درباره نظریه‌های آرمان‌خواهانه انقلاب ۴۸
- ۲-۴-۲. تردید درباره ضرورت تقابل میان مستضعف و مستکبر در جامعه و جهان ۵۱
- ۲-۴-۳. گرایش به مصالحه و مذاکره و رعایت اصل تدریج ۵۲
- ۲-۴-۴. نگرش کم‌ویش مثبت به دولت و ملت و دموکراسی پارلمانی ۵۲
- ۲-۴-۵. گرایش به اندیشه راست سیاسی ۵۳
- ۲-۴-۶. تخطئه روندهای انقلابی ۵۴
- ۲-۴-۷. برجسته کردن تمرکز قدرت در دولت انقلابی و نقد آن ۵۴
- ۲-۴-۸. برجسته کردن گسست‌های به‌وجودآمده پس از انقلاب ۵۴
- ۲-۴-۹. تأکید بر سنت گذشته‌ای که به نظام پیش‌انقلابی مشروعیت می‌بخشید ۵۵
- ۲-۴-۱۰. بازخوانی تاریخ انقلاب با دیدگاه تجدیدنظرطلبانه ۵۶
- ۲-۵. الگوی فرایند جریان تجدیدنظرطلبی ۵۸
- ۲-۶. جمع‌بندی ۵۹
- ۲-۶-۱. فاز مقدماتی: فروکش کردن شور انقلابی و ابراز روزافزون خستگی از سوی بخشی از مردم ۵۹
- ۲-۶-۲. فاز تجدیدنظرطلبی راست ۶۰
- ۲-۶-۳. فاز تجدیدنظرطلبی چپ ۶۱
- ۲-۶-۴. فاز براندازی حکومت انقلابی و جانشینی حکومت غیرانقلابی ۶۱
- فصل سوم: تبارشناسی تجدیدنظرطلبی در اسلام؛ ارتداد** ۶۳
- ۳-۱. تعریف ارتداد ۶۳
- ۳-۲. زمینه‌ها و عوامل ارتداد ۶۶
- ۳-۲-۱. منازعه‌جویی با حاکم الهی ۶۶
- ۳-۲-۲. جاه‌طلبی ۷۲
- ۳-۲-۳. سلطه‌پذیری ۷۹

۹۱ جمع‌بندی، ۳-۳
۹۳ فصل چهارم: چهارچوب نظری
۹۳ ۴-۱. شناخت‌شناسی اجتماعی تجدیدنظرطلبی بر اساس نظریهٔ ابتناء
۹۳ ۴-۱-۱. شناختگر (فاعل شناسا)
۹۴ ۴-۱-۲. شناخته (متعلق شناسا)
۱۰۲ ۴-۱-۳. پیراشناخت
۱۰۷ ۴-۲. رهیافت جامعه‌شناسی شناخت
۱۰۹ ۴-۳. چهارچوب نظری ایدئولوژی و اوتوپیا
۱۰۹ ۴-۳-۱. دورافتادن از حقیقت
۱۱۰ ۴-۳-۲. خودفریبی
۱۱۱ ۴-۳-۳. فریب آگاهانه دیگران
۱۱۲ ۴-۴. شناخت واقع‌بینی آرمان خواهانه انقلابی
۱۱۷ ۴-۵. شناخت ایدئولوژیک
۱۲۲ ۴-۶. شناخت اوتوپایی
۱۲۶ ۴-۷. جمع‌بندی
۱۲۷ جمع‌بندی بخش
۱۲۹ بخش دوم: جریان‌های تجدیدنظرطلب
۱۳۱ فصل پنجم: تجدیدنظرطلبی به مثابهٔ ایدئولوژی
۱۳۸ ۵-۱. جریان تجدیدنظرطلبی متأثر از محافظه‌کاری اشراف‌سالار
۱۳۸ ۵-۱-۱. ایدئولوژی اشراف‌سالاری
۱۴۱ ۵-۱-۲. شکل‌گیری اشراف‌سالاری در جمهوری اسلامی
۱۴۵ ۵-۱-۳. ریشه‌های تجدیدنظرطلبی مبتنی بر اشراف‌سالاری
۱۴۶ ۵-۲. جریان تجدیدنظرطلبی متأثر از محافظه‌کاری دیوان‌سالار
۱۴۶ ۵-۲-۱. ایدئولوژی محافظه‌کاری دیوان‌سالاری
۱۴۸ ۵-۲-۲. شکل‌گیری دیوان‌سالاری در جمهوری اسلامی
۱۵۱ ۵-۲-۳. ریشه‌های تجدیدنظرطلبی مبتنی بر محافظه‌کاری دیوان‌سالار
۱۵۹ ۵-۳. جریان تجدیدنظرطلبی متأثر از لیبرالیسم

۱۵۹ ۵-۳-۱. ایدنولوژی لیبرالیسم
۱۶۲ ۵-۳-۲. شکل گیری جریان لیبرال در جمهوری اسلامی
۱۸۴ ۵-۳-۳. ریشه های تجدیدنظرطلبی مبتنی بر لیبرالیسم
۲۲۲ ۵-۴. جریان تجدیدنظرطلبی متأثر از فاشیسم
۲۲۲ ۵-۴-۱. ایدنولوژی فاشیسم
۲۲۳ ۵-۴-۲. شکل گیری جریان شبه فاشیسم در دوره جمهوری اسلامی
۲۲۸ ۵-۴-۳. ریشه های تجدیدنظرطلبی مبتنی بر فاشیسم
۲۴۱ فصل ششم: تجدیدنظرطلبی به مثابه اوتوپیا
۲۴۲ ۶-۱. ویژگی های مشترک اوتوپیاها
۲۴۲ ۶-۱-۱. تأثیر پذیرفتن تفکر اوتوپایی از خاستگاه اجتماعی آن
۲۴۳ ۶-۱-۲. وابستگی تفکر اوتوپایی به زمان و تاریخ
۲۴۳ ۶-۱-۳. تأثیرگذاری اوتوپیاها بر یکدیگر
۲۴۴ ۶-۱-۴. دگرگونی مداوم اوتوپیاها
۲۴۵ ۶-۲. تجدیدنظرطلبی مبتنی بر اوتوپایی هرزه گرایی
۲۴۹ ۶-۳. تجدیدنظرطلبی مبتنی بر اوتوپیای لیبرال
۲۵۱ ۶-۴. تجدیدنظرطلبی مبتنی بر اوتوپیای ارتجاع تاریخی
۲۵۵ ۶-۵. تجدیدنظرطلبی مبتنی بر اوتوپیای سوسیال دموکراسی
۲۵۸ جمع بندی بخش
۲۵۹ نتیجه گیری
۲۶۵ منابع
۲۷۷ نمایه اعلام
۲۸۳ نمایه موضوعی

پیشگفتار

مسئله اصلی این تحقیق «شناخت و ابطال فهم تجدیدنظرطلبانه در انقلاب اسلامی» است. در این راستا، این سؤالات مطرح است: تجدیدنظرطلبی چیست؟ تحت تأثیر چه عواملی ایجاد می‌شود؟ چه تأثیری بر جریان‌های فکری و سیاسی جاری کشور می‌گذارد؟

مفروض این تحقیق این است که تجدیدنظرطلبی تحت تأثیر برخی تمایلات غیر معرفتی و نیز پیش فرض‌های نادرست شکل می‌گیرد؛ بنابراین برای شناخت پدیده تجدیدنظرطلبی، علاوه بر عوامل منطقی و عقلانی، باید به احساسات بشری نیز توجه کنیم تا به فهم درستی از تجدیدنظرطلبی برسیم.

در این تحقیق، به ایدئولوژی‌های سیاسی نقدهای فراوانی کرده و به خصوص اندیشه تجدیدنظرطلبانه لیبرال را به تفصیل بررسی و نقد کرده‌ام. درباره تجدیدنظرطلبی چند تحقیق موردی و مختصر انجام شده است؛ اما شاید این اولین کتابی باشد که به تفصیل و عمیق موضوع را بررسی می‌کند. به علاوه، چهارچوب نظری جامعه‌شناسی شناخت چندان شناخته شده نیست و در این کتاب تلاش می‌کنم در حد مختصر و کاربردی، به آن اشاره کنم.

امیدوارم با بررسی موضوع تجدیدنظرطلبی در این تحقیق، برخی گوشه‌های نادیده این پدیده شناسایی شود و درک بهتری از شناخت‌شناسی انقلاب اسلامی پدید آید.

موضوع تجدیدنظرطلبی مستلزم نوعی قضاوت دربارهٔ موضع سیاسی افراد است. دوری از قضاوت‌های ارزشی و ارزش‌زدایی در دستورکار این تحقیق نیست؛ همان‌گونه که سیاست‌زدگی و دوری از تبیین‌های عقلی در این پژوهش جایی ندارد.

از جناب آقای سیدحمید حیدری‌ثانی که با دل‌سوزی عالمانه، نوشتهٔ ناقص من را به‌زیبایی ویراستند، بسیار سپاسگزارم.

این کتاب را تقدیم می‌کنم به دوست گرامی و عالم انقلابی بی‌ادعا، دکتر محمود مهام که «باریگری» و «فهم اجتماعی از انقلاب» را از ایشان آموختم.